

ZPRAVODAJ 2002/3

POVODNĚ POSTIHLY ŽIDOVSKÉ PAMÁTKY PRAHY

V polovině srpna 2002 postihly větší část České republiky ničivé povodně, které se nevyhnuly ani pražským židovským památkám a většině historických objektů Židovského muzea v Praze. Muzeum tak muselo z důvodu škod, způsobených velkou vodou, uzavřít od 13. srpna

na několik měsíců své stálé expozice ve všech synagogách i Starý židovský hřbitov. Plánovaná vernisáž výstavy "Adolf Kohn - malíř pražského ghetta v Galerii Roberta Guttmanna", původně připravovaná na 15. srpna 2002, musela být rovněž odložena. V následující rekapitulaci ředitele muzea Leo Pavláta a fotografické dokumentaci se Vám pokusíme tuto smutnou událost přiblížit.

ŠKODY ZPŮSOBENÉ V SRPNU 2002 VELKOU VODOU V ŽIDOVSKÉM MUZEU V PRAZE

V rámci preventivních opatření byly před vzestupem vody ve Vltavě zrušeny přízemní části stálých expozic v synagoze Španělské, Maiselově a Klausové a stovky sbírkových předmětů byly uloženy na bezpečné místo. Komplex muzea se nachází v prostoru, který byl během povodní kompletně evakuován, a pracovníci muzea neměli po dva dny (13. a 14. 8.) do oblasti přístup. Voda nakonec tuto část Prahy nezaplavila zvenčí, ale obrovský vzestup podzemní vody a vyplavení kanalizace měly přesto devastační účinek. Během povodní v Praze nebyl žádný sbírkový předmět Židovského muzea včetně knih zničen nebo významněji poškozen. Škody utrpěly především budovy a jejich výši včetně dalších, i nepřímých finančních ztrát způsobených muzeu při povodni, lze předběžně odhadnout na desítky milionů korun. Muzeum je pojištěno, a proto počítá s částečným krytím uvedených ztrát. Pinkasova synagoga (založena 1535) Spodní voda zaplavila hlavní loď synagogy a její předsíň do výše 1,5 metru. Zasažena byla část ručněpsaných nápisů na zdech, připomínajících na 80 000 obětí

šoa z Čech a Moravy. Podle odborného vyjádření jsou nápisy těžce poškozeny a vlhkost vzlíná po zdech výše i tam, kam voda nedosáhla. Poškozena je též historická kamenná bíma (řečniště) ve středu synagogy a áron (svatostánek) na východní straně. Voda zničila zábradlí, které současně osvětlovalo synagogální prostor, a topení v podlaze. Budova navíc vykazuje prokazatelné statické poruchy, jež je třeba detailně vyhodnotit.

Ihned po odstranění vody z prostoru synagogy byl zahájeno vysoušení, uskutečnila se dezinfekce a započaly záchranné práce na nápisech dle doporučení externích odborníků a specialistů muzea. S ohledem na různorodost škod a jejich rozsah vzniká odborný tým, který v krátké době stanoví detailní postup záchranných prací. Nedá se přitom vyloučit, že část jmen obětí šoa vepsaných na zdi synagogy - s ohledem na statické poruchy budovy možná i významnou část - nepůjde uchovat. Znovuotevření památníku se předpokládá do 18 měsíců, přičemž nápisy by se případně obnovovaly již za návštěvníckého provozu.

Odborné a správní centrum muzea v ulici U staré školy 1,3Komplex dvou budov, sloužících jako administrativní a odborná pracoviště, centrum ostrahy, depozitáře knih, restaurátorské dílny, knihovna, studovna, referenční centrum, galerie a kavárna vznikl rozsáhlou opravou a rekonstrukcí bývalé nemocnice. Muzeum začalo budovy užívat v únoru 2001. Během povodně bylo jejich podzemí zcela zaplaveno. Přitom byly zničeny trafostanice, kotelna, strojovny chladu, vzduchotechniky a výtahu, převážná většina publikací pro návštěvníky, pohledů a

průvodců, balírna, šatny ostrahy, dílny údržby a zázemí kavárny. V důsledku dlouhotrvajícího přerušení dodávky elektřiny a devastace klimatizace jsou druhotně ohroženy zejména depozitáře knih, vzácných tisků a rukopisů.

Za pomoci generátorů se od návratu pracovníků muzea nepřetržitě provizorně odvlhčují depozitáře, aby nedošlo k poškození knih. Po vyčerpání vody z podzemní části budov byly zničené věci odvezeny na skládku. Byly demontovány sádkovkartonové příčky, vnitřně členící podzemní prostor, celý prostor byl opakovaně dezinfikován. Po vysušení budou příčky opět vestavěny. Průběžně se pracuje na opravě technologických zařízení. Stavů před záplavami však nebude dosaženo dříve než na jaře 2003. Klausová synagoga (založena 1573)Podzemí bylo zcela zaplaveno vodou, přičemž byla zničena kotelna. Zaplavení podzemních prostor se projevilo i zvýšenou vlhkostí v hlavní lodi synagogy.

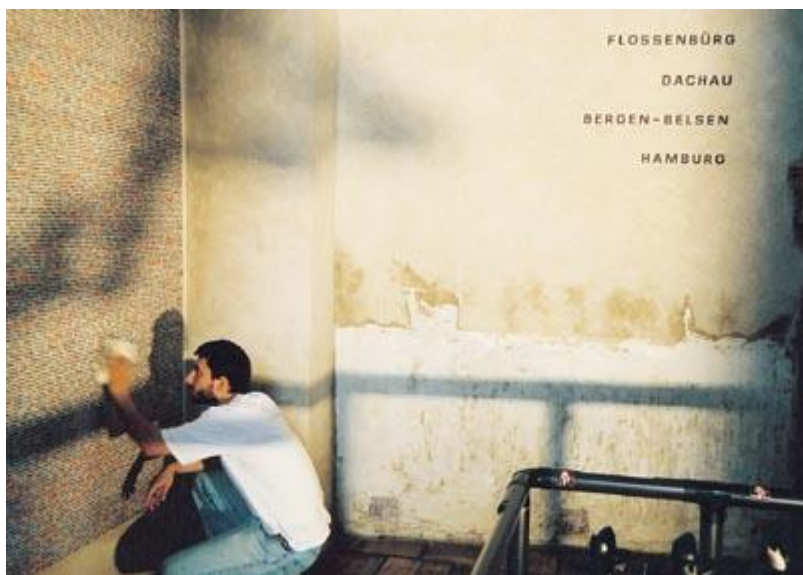
Po odčerpání vody byly podzemní prostory dezinfikovány a vysušeny. S opravou či výměnou kotelny lze počítat v průběhu října.

Maiselova synagoga (založena 1592)U Maiselovy synagogy existuje po záplavách podezření ze statických poruch, a statika budovy se proto musí sledovat. V blízkosti synagogy došlo k propadům chodníku, v předzahrádce se částečně propadl a

rozlomil symbolický náhrobní kámen z 19. století. Podzemí synagogy bylo zcela zaplaveno vodou, což se - jako u Klausové synagogy - projevilo i zvýšenou vlhkostí v hlavní lodi synagogy, jež znemožňuje obnovení expozice, dokud vlhkost nepoklesne na přijatelnou hodnotu. Zaplavené prostory byly dezinfikovány a vysušeny. Španělská synagoga (založena 1868) S odborným a správním centrem muzea tvoří synagoga propojený komplex a její podzemí bylo zaplaveno. Při tom byla zničena převážná část uskladněných židlií užívaných při bohoslužbách konzervativního společenství Bejt Praha a při koncertech. Zaplavené prostory byly dezinfikovány a vysušeny. Starý židovský hřbitov (nejstarší náhrobní kámen z roku 1439)

Hřbitov nebyl zaplaven, ale zvýšená hladina spodní vody ohrozila stabilitu stromů a cest. Z odborného posouzení vyplývá, že některé stromy bude třeba v zájmu bezpečnosti porazit. S ohledem na opravu Pinkasovy synagogy, jež

zasahuje do hřbitova, nebude možno dlouhodobě používat dřívější návštěvnickou trasu, a bude třeba vybudovat trasu náhradní. Jáchymova ulice 3 Ve vytopeném podzemí byly poškozeny náhradní kompaktní regály muzea pro uložení knih. Žádné knihy v nich však v době záplav uloženy nebyly. Smíchovská synagoga (založena 1863) Záplavy nijak nepoškodily probíhající přípravné práce související s opravou a

rekonstrukcí synagogy, jež bude sloužit jako židovský archiv a depozitář obrazů a grafiky. Podle původního plánu měly být hlavní stavební činnosti zahájeny na sklonku tohoto roku a dokončeny v roce 2003. O tempu, jakým bude nyní oprava a rekonstrukce pokračovat, bude rozhodnuto až po finančním vyhodnocení všech škod a vypořádání s pojišťovnou.

V Praze 27. 8. 2002

Leo Pavlát

Ředitel Židovského muzea v Praze

PODĚKOVÁNÍ

Židovské muzeum v Praze děkuje všem, kdo mu pomohli a nadále pomáhají vyrovnat se s důsledky ničivých záplav. Náš dík patří více než 80 dobrovolníkům a institucím, které muzeu bezprostředně po záplavách poskytly pomoc: Hasičům ze Znojma, Židovské obci v Brně, Železničnímu stavitelství Brno, hotelu Mahler z Jihlavy, Johnson & Johnson s.r.o. Praha, PSJ Holding a.s. z Jihlavy a hotel Marriot.

JAK NÁS MŮŽETE PODPOŘIT

Židovské muzeum uvítá jakoukoliv podporu na obnovu Židovských památek poškozených ničivou povodní. Finanční dary možno zasílat na bankovní účet Židovského muzea v Praze u Komerční banky v Praze 1. Pro \$ a další zahraniční měnu, kromě Eura je číslo účtu: 195420830257/0100, pro Euro měnu je číslo: 510091870297/0100 a pro Českou korunu je číslo účtu: 1954114380237/0100. Využití finanční podpory bude zveřejněno a jména dárců budou v případě jejich

souhlasu uveřejněna na stránkách Zpravodaje Židovského muzea v Praze a na jeho webových stránkách. Informace o dalších postižených židovských objektech najdete také na internetových stránkách www.jewishpragueflood.cz

NADACE ŽIDOVSKÉHO MUZEA V PRAZE zřídila zvláštní účet pro finanční příspěvky na obnovu povodní postižené Pinkasovy synagogy:
1718684223/0800 (zahraničí)
35 - 1930175389 (Česká republika).

"TEXTILNÍ POKLADY ČESKÝCH A MORAVSKÝCH SYNAGOG"

Židovské muzeum v Praze připravuje jedinečnou výstavu synagogálních textilií s podtitulem "Dílo mých rukou necht' je chváleno". Výstava je plánována od 26. 3. 2003 do 22. 6. 2002 v Císařské konírně Pražského hradu.

Připravovaná souborná výstava synagogálních textilií, jež nabídne více než 150 exponátů ze sbírek Židovského muzea v Praze, je v tomto rozsahu a koncepci ojedinělá ve světovém měřítku. To je dáno především tím, že bude představen zcela unikátní soubor zachycující synagogální textil od konce 16. do počátku 20. století. Pohnutý je přitom i osud kolekce: jako převážná většina sbírkových předmětů muzea vznikla za 2. světové války svozem konfiskovaného židovského majetku z více než 150 českých a moravských obcí.

Tak vznikl zcela ojedinělý celek, který nemá obdobu v žádném jiném specializovaném muzeu. Doposud nebyl systematicky odborně zpracován a vznikly jen dílčí odborné studie, publikované v muzejním časopise *Judaica Bohemiae* a při příležitosti menších tematických výstav.

Záměrem výstavy "Textilní poklady českých a moravských synagog" je co možná nejširší seznámení laické i odborné veřejnosti s celou členitou skladbou sbírky textilu Židovského muzea v Praze, a to jak ve vymezeném časovém období, tak v představení všech řemeslných postupů, které byly při výrobě textilií používány. K výstavě bude vydán výpravný katalog v angličtině, který v textech a reprodukcích zprostředkuje všechny exponáty

výstavy a zahrne i další vybrané předměty v rozsahu jednoho tisíce katalogových položek. Celkem 500 barevných reprodukcí umožní učinit si ucelenou představu o bohatství sbírky. Doprovodný text je dílem kolektivu autorů, vědeckých pracovníků a odborníků. O dalším průběhu příprav výstavy Vás budeme informovat v příštím čísle Zpravodaje a na internetových stránkách

VZDĚLÁVACÍ A KULTURNÍ CENTRUM (VKC) - PLÁNOVANÉ PROJEKTY

V rámci večerních přednášek bude v říjnu 2002 ve VKC zahájen cyklus Židovská menšina v Československé republice ve 20. letech. Pokračují cykly vrchního rabína Karola Sidona a rabína Saši Pečariče. Koncem roku 2002 bude vydán

sborník přednášek z cyklu Americká židovská literatura.

Vzdělávací programy VKC se ve školním roce 2002/03 rozšíří o dílnu Noemova archa (spojenou s prohlídkou Starého židovského hřbitova a Klausové synagogy), určenou především žákům 1. až 5. tříd základních škol.

Dne 17. září byla v Klatovech otevřena putovní výstava Anna Franková - Odkaz pro současnost, kterou uspořádalo VKC ve spolupráci s Anne Frank House v Amsterdamu. Od 7. října je výstava instalovaná v Jičíně. Expozice je doplněna o panelovou výstavu Příběh dětí - kresby z terezínského ghetta a v Klatovech navíc ještě o výstavu Zmizelé sousedy (jak jsme již informovali ve Zpravodaji 1/2002). V listopadu bude v Terezíně součástí semináře Jak učit o holocaustu.

VÝZNAMNÉ NÁVŠTĚVY

Červenec 2002

- Alan Gill, The American Joint Distribution Committee
- Steve Hoffman, Director of the United Jewish Communities (ředitel Sjednocených židovských obcí)
- Iveta Šulca, velvyslankyně Lotyšské republiky v České republice

Srpen 2002

- Günther Verheugen, evropský komisař pro rozšíření Evropské unie
- Prezident České republiky Václav Havel s chotí Dagmar
- Serge Cwajgenbaum, Secretary General of the European Jewish Congress (generální tajemník Evropského židovského kongresu)
- Rabín Aba Dunner, President of Conference of European Rabbis (prezident Konference evropských rabínů)

